

HANDLINGSPLAN VED UROVEKKJANDE SKULEFRÅVÆR

Januar 2017

Innhald:

Forord	s. 3
Definisjon av urovekkjande skulefråvær	s. 3
Fakta om urovekkjande skulefråvær	s. 4
Årsaker	s. 5
Tidlege teikn	s. 6
Førebygging og handtering	s. 7
Kva kan ulike instansar i kommunen bidra med	s. 9
Vedlegg – ulike skjema	s. 11

Forord

Denne handlingsplanen er ei revidering av den tidlegare handlingsplanen mot skulevegring.

Målet er at denne handlingsplanen skal gjera alle trygge på korleis ein kan hjelpa barn og unge og familiane deira ved skulevegring/urovekkjande fråvær frå skulen.

Det er viktig å arbeida for å redusera urovekkjande skulefråvær både på kort og lang sikt. Ein har valt å bruka omgrepet urovekkjande skulefråvær som skal dekkja både skulk og skulevegring.

På kort sikt får urovekkjande fråvær frå skulen konsekvensar for den faglege og sosiale utviklinga til eleven. Eleven kan oppleva fallande meistringsoppleving, sosial isolasjon og fråværet kan føra til spenning og konflikhtar i heimen.

Dei langsiktige konsekvensane er også alvorlege; med fare for fråfall i vidaregåande skule, manglande utdanning og arbeid, økonomiske problem, angst og depresjon. Og kanskje i ytterste konsekvens uføretrygd.

Det er nødvendig å ha ei systematisk tilnærming til urovekkjande skulefråvær. Dette fordi utfordringane med skulevegring er samansette og komplekse. Utfordringane kan liggja i heimen, på skulen eller hos eleven.

Denne handlingsplanen inneheld ei beskriving av kva urovekkjande skulefråvær er, kva rutinar som bør fylgjast og ulike skjema til bruk i arbeidet med eleven, føresette og i samband med igangsetting av tiltak.

Handlingsplanen tek utgangspunkt i Oslo kommune sin praktiske og faglege rettleiar om skulevegring. Det er i tillegg brukt moment frå Time kommune sin handlingsplan. Teorien som er lagt til grunn for handlingsplanen, er i all hovudsak henta frå Oslo kommune sin rettleiar.

Definisjon av urovekkjande skulefråvær

Dei fleste barn og unge går på skulen frivillig og utan problem. Det er likevel nokre som har vanskar med å koma seg på skulen. Fråvær frå den pliktige opplæringa kan vera gyldig eller ugyldig og skuldast ulike forhold. Skulevegring vert definert på ulike måtar. I denne rettleiaren nyttar me omgrepet *urovekkjande skulefråvær*.

Urovekkjande skulefråvær er: *Fråvær frå undervisninga og det sosiale fellesskapet i skulen, gyldig eller ugyldig, av eit omfang som medfører uro for eleven si faglege utvikling, samt eleven si sosiale tilhøyrsløse og utvikling (Ingul, 2001).*

Urovekkjande skulefråvær kan kjenneteiknast ved eitt av følgjande:

- Når barnet går på skulen, men forlet skulen i løpet av dagen
- Sporadisk fråvær frå einskildtimar og heile/halve dagar utan gyldig grunn

- Når barnet viser stor motstand mot å gå på skulen uttrykt ved sinne, gråt, redsle, protest og frustrasjon

Skulefråvær kan førekoma på alle trinn. Det er vanleg å skilja mellom skulevegring og skulk.

Omgrepet *urovekkjande skulefråvær* dekker både omgrepet skulevegring og skulk. Meir presist kan ein seia at skulevegring ofte er at eleven har eit emosjonelt ubehag ved å gå på skulen. Eleven kjenner på frykt/angst/fobi og kan klaga over «vondter». Eleven er gjerne interessert i skularbeidet og ønskjer å gå på skulen, men klarer det ikkje. Eleven er heime og føresette veit det. Eleven kan vera innagerande og treng ikkje ha åtferdsvansker.

Ved skulk er eleven ofte uinteressert i og mislikar skule og lekser. Eleven prøver å skjula fråværet for føresette og skulen. Eleven har ikkje frykt eller angst for å gå på skulen. Eleven er gjerne utagerande og kan ha åtferdsvanskar.

FAKTA

Urovekkjande skulefråvær sin funksjon, fire undergrupper (Kearny, 2001)

Unngå negative opplevingar

1. Unngå stimuli som vekker generell negativ affekt eller emosjonelt ubehag. Vegringa er ofte ikkje knytt til spesifikke situasjonar, men eleven opplever generelt ubehag i skulesituasjonen. Dersom eleven unngår skulen og dermed også unngår den negative opplevinga, vil vegringsåtferda verta forsterka og halda fram. I nokre tilfelle er ubehaget knytt til bestemte situasjonar som eleven vil forsøka å unngå, for eksempel skulegarden, brannalarm eller ein bestemt vaksen på skulen.
2. Unngå ubehagelige sosiale situasjonar eller evalueringssituasjonar. Skulevegringa sin funksjon er her meir knytt til at eleven unngår situasjonar der han må eksponera seg sosialt eller vert evaluert, for eksempel å snakka høgt i klassen, snakka med medelevar eller ha prøve.

Oppnå positive opplevingar

3. Oppnå merksemd frå foreldre eller viktige andre. I dette tilfellet er ikkje vegringa sin funksjon å unngå ein negativ situasjon, men at eleven oppnår noko positivt, i form av merksemd. Den positive merksemda vil oppretthalda og forsterka eleven si vegringsåtferd.
4. Oppnå gode utanfor skulen. Her er vegringa sin funksjon også å oppnå noko positivt. Meir spesifikt kan det vera påskjønning eller andre konkrete gode som for eksempel TV, dataspel, vera med venner, shopping eller rus.

Kearny (2001) viser at det er eit visst mønster i at funksjon 1 og 3 oftast gjeld for yngre barn, medan funksjon 2 og 4 er vanlege for eldre barn og unge.

Skulevegringa sin funksjon kan også endra seg over tid for den enkelte elev.

Årsaker til urovekkjande skulefråvær, risiko og faktorar som beskyttar:

Urovekkjande skulefråvær synes å vera ein samansett tilstand med mange faktorar som bidreg til at problemet oppstår (Ingul, 2005 m.fl.). Årsakene er gjerne samansette og mangfaldige, der faktorar ved individ og miljø påverkar kvarandre. Nedanfor følgjer eksempel på risikofaktorar og faktorar som beskyttar i høve til utvikling av urovekkjande fråvær.

	Risikofaktorar	Faktorar som beskyttar
Faktorar hos eleven	<ul style="list-style-type: none"> • Sårbar for stress • Sjenert, blyg og inneslutta • Psykiske vanskar • Bekymring for andre ting enn skulen • Låg sosial kompetanse • Få/ingen venner 	<ul style="list-style-type: none"> • God sosial kompetanse • Prososiale ferdigheiter • Minst ein god venn • Gode meistringsstrategiar • Positivt sjølvbilete • Skulefagleg meistring
Faktorar ved familien	<ul style="list-style-type: none"> • Samspelsvanskar i familien • Psykiske lidingar hos føresette • Manglande grensesetting • Lite sosialt nettverk • Einslege foreldre • Føresette med eigne negative erfaringar knytt til skulen • Føresette er utrygge på om barnet har det bra på skulen 	<ul style="list-style-type: none"> • God psykisk helse hos føresette • Tydeleg grensesetting • Aktiv involvering i skulekvardagen til barnet • Støttande sosialt nettverk • Godt samarbeid heim og skule
Faktorar ved skulen	<ul style="list-style-type: none"> • Manglande rutinar for registrering og handtering av fråvær • Høgt lærarfråvær 	<ul style="list-style-type: none"> • Godt registreringsystem og oppfølging av fråvær • Tydeleg klasseleiing • Tilpassa opplæring

	<ul style="list-style-type: none"> • Dårlig klasse- og læringsmiljø • Mobbing: barn-barn, voksen-barn • Liten kompetanse på psykiske vanskar • Lite tilpassa opplæring • Liten forutsigbar undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> • Trygg relasjon mellom lærar, elev og elevane imellom • Interne støttesystem • Tidleg involvering av andre aktørar • Handlingskompetanse på intervensjon ved skulevegving
--	--	---

Tidlege teikn på urovekkjande frávær kan vera:

- Forseintkoming
- Sporadisk frávær frå enkelttimar eller dagar (med eller utan gyldige meldingar)
- Teikn på mistrivnad hos eleven.
- Ekstremt inneslutta eller sjenert
- Er svært utrygg ved skulestart eller ved skulebyte, og ordinære tiltak for å tryggja eleven hjelper ikkje
- Snakkar aldri høgt i klassen
- Snakkar ikkje med vaksne/medelevar eller berre med utvalde vaksne eller medelevar
- Viser motstand mot å vera ute i friminutt, eller er avhengig av at ein bestemt vaksen eller medelev er til stades
- Har ofte fysiske plager, for eksempel vondt i hovudet eller magen
- Gir nonverbalt og verbalt uttrykk for å vera nedstemd eller redd, generelt eller knytt til spesifikke situasjonar på skulen
- Trekkjer seg tilbake frå sosial samhandling og/eller skulerelaterte aktivitetar
- Viser utagerande åtferd, for eksempel sinne i situasjonar der eleven vert utsett for krav i skulekvardagen
- Viser motstand mot å delta eller forsøker å unngå enkelte fag, situasjonar eller aktivitetar på skulen
- Ringjer ofte heim i skuletida eller ønskjer å gå heim i løpet av dagen

Førebygging og handtering av urovekkjande skulefråvær

Fråværsrutinar

Kvar skule skal ha rutinar for føring av fråvær med tydeleg ansvarsfordeling. Rektor er ansvarleg for at rutinane under er kjende og vert gjennomførte.

1.Føring av fråvær

- a. Alle lærarar er ansvarlege for å føra fråvær frå sine timar.
- b. Kontaktlærer undersøker fråværet hos elevane og har oppfølgingsansvaret.

2.Melding om fråvær

Skulen skal gje føresette informasjon om dei rutinane som gjeld ved fråvær. Ved fråvær skal føresette ringa, senda SMS, e-post eller skriva melding i WismaFlytSkole. Kontaktlærer avtalar korleis dette skal gjerast med si foreldregruppe. Dersom barnet viser motstand mot å gå på skulen, skal foreldra melde frå til skulen om dette.

3.Kontakt mellom skulen og heimen

Tett og godt samarbeid med heimen er viktig for å lukkast i arbeidet med urovekkjande skulefråvær. Foreldra må få god informasjon om kva urovekkjande skulefråvær er, og få kjennskap til kommunen/skulen sin prosedyre i slike saker.

- a. Ved fråvær melder føresette frå til skulen første fråværsdag.
- b. Dersom føresette ikkje tek kontakt med skulen etter første fråværsdag, skal kontaktlærer så raskt som mogleg kontakta heimen for å avklara om det er gyldig fråvær.
- c. Ved uro knytt til fråvær og dersom det er noko anna enn kronisk sjukdom, feber eller omgangssjukdom, skal kontaktlærer kalla inn føresette til møte. Skulen må kartleggja situasjonen rundt eleven. Det må vurderast om årsaka til fråværet ligg i skulemiljøet.
- d. Dersom eleven etter slikt møte (punkt c.) fortsatt ikkje klarer å møta på skulen, skal skulen/leiinga sørgja for vidare oppfølging og kontakt mellom skulen og heimen. Ein nyttar då *kartleggingsskjema/sjekklistar* som finns bak i denne rettleiaren. Skulen skriv referat med klar ansvarsfordeling eller bruker eksempel på *Plan for samarbeid* som også ligg bak i denne handlingsplanen.

Det kan også vera tenleg å drøfta saka med kontaktperson for PPT og helsesøster.

- e. Ved forseintkoming og ugyldig fråvær frå enkelt timar, skal føresette informerast. Dersom dette gjentek seg, skal leiinga informerast og skulen kallar inn til møte med føresette og eventuelt eleven. Kartlegging vert gjennomført og ansvarsfordeling vert avklart.

4. Arenaer for drøfting av fråvær på skulen.

- a. Fråvær hos elevane skal vera faste tema på trinn-/ lagmøta.
- b. Leiinga går gjennom fråværsføringa og skulen sitt samla elevfråvær minst ein gong pr

semester.

c. Dersom fråværet held fram etter at skulen har følgd rutinane sine (kartlegging/sjekklistar og ansvarsfordeling/samarbeidsavtale/opptrappingsplan), kan fråværet drøftast i sosialpedagogisk team dersom dette ikkje fører til unødvendig venting.

d. Rektor avgjer om saka skal meldast til leiar for PPT.

Hugs at kort tid innan tiltak vert sett i verk, er heilt avgjerande.

Kva kan dei ulike tenesteområda i kommunen bidra med i samband med høgt skulefråvær:

PPT

- Gir råd og samarbeider med skulen på individ og systemnivå
- Deltar på møter i sosialpedagogisk team
- Ei sak om skulevegring som vert meldt til PPT, vert starta opp med ein gong. Skulen kan då ta kontakt med leiar av PPT pr. telefon for å få fortgang i saka. Tilvisingsskjema med avkryssing på skulevegring, dei ulike kartleggingskjema/sjekklistar og eventuell pedagogisk rapport kan ettersendast.
- Dersom omsynet til eleven tilseier det, kan føresette søkja om fritak frå heile eller delar av opplæringsplikta § 2-1 i opplæringslova. PPT skriv då ei sakkunnig vurdering. PPT kan innhenta informasjon hjå fastlege og evt frå BUP dersom føresette har gitt samtykke til slik innhenting av informasjon. *Opplæring og kultur* fattar einskildvedtak på bakgrunn av PPT si tilråding.
- Leiar av PPT kan kontaktast på tlf 51 79 97 70.

Skulehelsetenesta

- Støtte samarbeidet mellom elev, skule og foreldre.
- Delta i samarbeidsmøter
- Tilby samtalar med elev og foreldre, saman eller kvar for seg.
- Helsesøster har faste kontortider på skulane
- Kontaktinformasjon 51 79 99 70 (i 2017 får kvar skulehelsesøster eigne mobiltelefoner).

Barnevernstenesta

Vurdera situasjonen til barnet etter Lov om barnevernstenesta. Ved vedtak om undersøking/tiltak kan barnevernet bidra med:

- Støtta samarbeidet mellom elev, skule og foreldre
- Undersøkja faktorar i heimen som kan påverka skulefråvær
- Familiesamtalar
- Rettleiing og støtte til foreldre i vanskelege situasjonar
- Tilby ulike tiltak
- Kontakttelefon barnevernstenesta: 992 14 938 (kl.7.45-15.15)

Familiesenteret

- Gje råd og rettleiing til foreldre i vanskelege situasjonar
- Tilby samtalar med elev og foreldre, saman og kvar for seg

- Delta i samarbeidsmøte og støtta samarbeidet mellom elev, skule og foreldre i saker familiesenteret er inne i
- Bidra med idear til tiltaksplanar og avtalar som skulen skal utarbeida.
- Hjelpa til med å trekkja inn andre hjelpeinstansar om nødvendig

Fastlegane

Fastlegane opplever ein auke i henvendigar frå elevar der ein ønskjer ei avklaring av kor vidt «vondtene» er forårsaka av sjukdom.

Fastlegane kan i slike tilfelle trekkast inn i samarbeidsmøter for å tryggja alle om at det ikkje er farleg for barnet å gå på skulen.

Kartlegging av skulesituasjonen	Notat:
<p>Fråvær og vegringsåtfærd hos eleven (Varigheit og hyppigheit av fråvær, fråværsmonster, heile dagar og/eller enkelttimar. Fråvær knytt til fag, situasjonar, personar, aktivitetar. Mønster av vegringsåtfærd utan fråvær, dvs at eleven forsøker å unngå enkelte fag, situasjonar, personar, aktivitetar.) Har eleven tidlegare i skuleløpet hatt mykje fråvær eller vist vegringsåtfærd?</p>	
<p>Vert eleven plaga eller mobba på skulen, skulevegen eller fritida?</p>	
<p>Vurdering av skulefagleg- og sosialkompetanse. Fag/område der eleven viser meistring og trivsel Fag/område der eleven har vanskar</p>	
<p>Enkeltsituasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho vanlegvis har vanskar med å delta i. Kvifor gjekk det bra denne gongen?</p>	
<p>Kva viktige vaksenrelasjonar har eleven på skulen og korleis fungerer desse?</p>	
<p>Kva viktige relasjonar har eleven til jæmnaldringar på skulen?</p>	
<p>Er skulekvardagen organisert, strukturert og førehandskjend for eleven?</p>	
<p>Kva tiltak er prøvd på skulen og korleis har dette fungert? Kva tiltak er sett i gang i skule-heim samarbeidet og korleis fungerer det?</p>	
<p>Forslag til tiltak:</p>	

Sjekkliste for informasjon frå eleven	Notat
Kva fag, situasjonar eller aktivitetar er det eleven liker?	
Er det fag, situasjonar eller aktivitetar som eleven opplever som vanskelege eller ubehagelege? (Les høgt eller svara på spørsmål framfor klassen, ha prøver, ha kroppsøving, fag der eleven må eksponera seg i ei gruppe, snakka med vaksne på skulen, be læraren om hjelp, jobba saman eller leika med medelevar, bruka skulen sine toalett, eta i klassen, reisa heimanfrå om morgonen, forlata foreldra, skulevegen...)	
Har eleven vonde følelsar knytt til nokre av situasjonane ovanfor eller meir generelt i forhold til skulesituasjonen? Kva slags følelsar kan det dreia seg om? (trist, redd, flau, nervøs, engsteleg, sint)	
Har eleven negative tankar knytt til nokre av situasjonane ovanfor eller meir generelt i forhold til skulesituasjonen? Kva er det eleven tenker? (bekymringar, negative forventingar, tankar om kva som er skummelt eller vanskeleg)	
Har eleven andre bekymringar eller har eleven opplevd noko utanfor skulen situasjonen som han/ho er oppteken av?	
Vert eleven plaga eller mobba på skulen, skulevegen eller på fritida?	
Er det situasjonar eller aktivitetar utanfor skulen i skuletida som gjer det fristande for eleven å ikkje møta opp? (dataspel, møte venner, shopping, god mat, andre hyggelege ting som skjer heime)	
Kva lærarar eller andre vaksne på skulen har eleven eit godt forhold til, evt eit negativt forhold til?	
Situasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho til vanleg har vanskar med å delta i? Kva var det som gjorde at det gjekk bra?	
Er skulekvardagen oversikteleg og førehandskjend for eleven? (har eleven oversikt over skuledagen og skuleveka, kva lærar/assistent som er inne i dei ulike timane, kven kan eleven gå til dersom det er behov for ein samtale, osv.)	
Har eleven gode venner?	
Eleven sine ønsker og mål for korleis skulesituasjonen skal vera?	
Forslag til tiltak:	

Sjekkliste for informasjon frå føresette	Notat
Føresette si oppleving av eleven sin generelle trivsel på skulen og i fritida.	
Føresette si beskriving og forståing av eleven sine vanskar. Tenker føresette det kan dreia seg om skulevegring eller er det andre forklaringar?	
Vert eleven plaga eller mobba på skulen , skulevegen eller i fritida?	
Beskriving av eventuell vegringsåtferd heime (Er det vanskeleg å få eleven til å gjera seg klar til å gå på skulen om morgonen, har elevene fysiske plager i samband med krav om skuleoppmøte, men er elles frisk)	
Dersom eleven har fråvær, kva skjer i tida eleven er vekke frå skulen? (dataspel, besøk av familie, ekstra merksemd frå føresette, treffer venner utanfor skulen, skulearbeid)	
Helsemessige forhold av betydning for eleven si fungering og fråvær (eventuell sjukdomshistorikk, søvnrutme, matlyst)	
Har det skjedd plutslege endringar eller belastningar i familien som kan setjast i samband med eleven sine vanskar? (skilsmisse, flytting, søsken, sjukdom osv.)	
Enkelt situasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho vanlegvis har vanskar med å delta i. Kva tankar har føresette om kva det var som gjorde at det gjekk bra i den situasjonen?	
Føresette si ansvarsfordeling når det gjeld å følge opp skule og skuleoppmøte.	
Eventuelt andre instansar som er involvert i familien	
Eventuelle andre støttespelarar i familien sitt nettverk	
Kva tiltak er prøvd ut heime og korleis har det fungert? (Morgonrutinar, bytte av roller mellom føresette, samtale med eleven)	
Føresette sine ønsker og mål for eleven si framtidige fungering	
Forslag til tiltak:	

Eksempel på plan for samarbeid mellom elev, skulen, føresette og eventuelt andre involverte som kan nyttast:

Langsiktige mål for samarbeidet:

Opptrappingsplan/delmål:

(Kvart trinn inneber delmål med auka utfordringar for eleven. Delmåla skal tilretteleggja for meistring. Spesifiser kor lenge kvart trinn skal vara.)

Delmål/trinn 1: (fag/situasjonar/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrande situasjonar)

Delmål/trinn 2: (fag/situasjonar/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrande situasjonar)

Delmål/trinn 3: (fag/situasjonar/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrande situasjonar)

Generelle tiltak og ansvarsfordeling(Alle involverte partar skal ha sine ansvarsområde)

Kontaktlærer har ansvar for:

Sosiallærer har ansvar for:

Leiinga på skulen har ansvar for:

Føresette har ansvar for:

Eleven har ansvar for:

Andre involverte (PPT, familiesenteret, oppvekstkoordinator, helsesøster, lege, BUP...) partar har ansvar for:

Plan B:

Dersom eleven ikkje klarer å møta som avtalt skjer dette :

(Kven gir informasjon/ringer kven? Kven gjer kva for å tilretteleggja for eleven si deltaking?

Skal ein melda bekymring til barnevernstenesta? Tilbod om samtale på familiesenteret?)

Evaluering:

Form på og plan for evaluering av tiltaka vert avtalt (Evaluering bør skje fortløpande saman med eleven med vekt på meistring av delmål. Dato for neste møte og innkallingsansvar bør spesifiserast)